

УДК 7.071(510)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-346-3-17>

Стрижко Н. В.

ORCID: 0000-0003-3867-3668

аспірантка кафедри теорії та історії мистецтв

Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

м. Київ, Україна

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА ПЛАТФОРМИ ДЛЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ КАЛІГРАФІЇ В КИТАЇ. РОЛЬ ЗАХІДНОГО МОДЕРНІЗМУ

Ключові слова: сучасна каліграфія, китайське сучасне мистецтво, модернізм.

Сучасна каліграфія в Китаї зародилася і розвивалася під впливом низки історичних та культурних чинників, серед яких особливо слід виділити реформи та політику відкритості в Китаї після закінчення періоду керування країною Мао Цзедуном. Це стимулювало культурні та мистецькі обміни із Заходом. Знайомство китайських художників з ідеями західного модернізму та авангарду, зокрема абстрактного експресіонізму, концептуального мистецтва тощо.

**Франц Клайн. Без назви, 1950–1951,
чорнило на аркуші з тел. книги. 27,6 x 22,5 см. [1]**

У 20-му столітті в західному світі, особливо у Великій Британії, спостерігалось відродження каліграфії як художньої відповіді на механізацію ручних ремесел. У цей період абстрактні експресіоністи зверталися до каліграфії за натхненням, використовуючи жести та лінії для передачі глибшого значення. Важливим аспектом цього періоду було прагнення художників-абстракціоністів, таких як Джексон Поллок, Василь Кандинський, Сая Твомблі та Віллем де Кунінг, відійти від образного зображення на користь емоційно насичених знаків та жестів, аналогічно каліграфії.

Ці підходи мали спільне коріння в русі тіла і відображали глибокий вплив каліграфічного духу на західне абстрактне мистецтво. Франц Клайн, зокрема, відомий своїми монументальними чорно-білими полотнами, де використовує виразні каліграфічні мазки для передачі емоцій та жестів. Його творчість характеризується використанням швидких, але водночас ретельно обміркованих мазків, що створюють енергетичні та виразні композиції.

Джексон Поллок. Номер 17, 1951, емаль на полотні 148,6 x 148,6 см. [3]

Джексон Поллок, відомий своєю технікою краплинного живопису, також експериментував з японським папером та тушшю, створюючи серію чорно-білих робіт, які відображають вплив східноазійського письма. Ці роботи представляли собою радикальний перегляд художнього процесу та використання символів [2].

**Гу Ган. Гори розбиваються (Shan cui 山推) (1985), чорнило на папері,
93,5 см x 87,5 см (the British Museum) [7]**

Починаючи з кінця 19 століття, вплив західної культури та мистецтва в Китаї сприяв модернізації традиційних китайських мистецтв, включно з каліграфією. Художники почали використовувати нові матеріали та інструменти, такі як олійні фарби, полотно та пензель, а традиційні чорнило та папір використовувалися по-новому [4].

Визначальною подією, що започаткувала сучасну каліграфію в Китаї, стала Перша виставка сучасного живопису та каліграфії у Пекіні у 1985 році. Вона продемонструвала прагнення митців до оновлення традиційних мистецтв у дусі сучасності і стала визначальною подією в історії китайського образотворчого мистецтва та важливою віхою у формуванні сучасної китайської каліграфії. На виставці ключовими фігурами були каліграфи старшого покоління: Хуан Мязі (1913–2012), Чжан Дін (1917–2010) і Лі Луогон (1917–1982). Ці майстри китайської каліграфії виступили поряд із такими особистостями, як Гу Ган (1942–2020), Ван Сюечжун (нар. 1925), М. А. Ченсян (нар. 1937) та Дай Шаньцін (1944–2004), які відігравали роль промоутерів виставки [5].

Твори цих художників відмінні тим, що вони синтезували елементи і каліграфії, і живопису, виходячи за рамки традиційних визначень обох мистецтв. Такі поняття, як “експресіоністська каліграфія” та “абстрактне

мистецтво”, здобули популярність через використання піктографічних форм символів та абстрактну гру точок і ліній.

Картина Гу Гана “Гори розбиваються” є яскравим прикладом абстрактного живопису тушшю, а також прикладом експресіоністської каліграфії [6]. Варто також звернути увагу на символізм, закладений автором у роботі: розбиття гір, як торкання традицій. Його робота є важливою віхою в розвитку абстрактного живопису тушшю в Китаї.

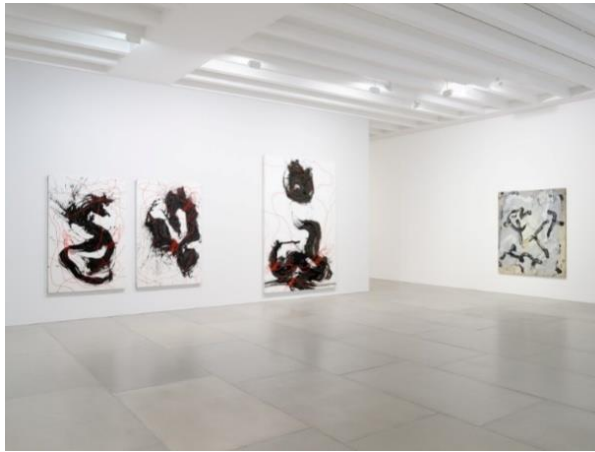

Ван Дунлін. Публічний виступ під час відкриття виставки каліграфії в спеціальній галереї Художнього музею Гельзенкірхена, Німеччина, 30 квітня, 2015 [10]

Ще одним основоположником сучасної каліграфії Китаю є художник Ван Дунлінг. Маючи підґрунтя традиційної освіти, він від самого початку був відкритий до пізнання нового, і саме це вивело його творчість на новий етап [8]. Знайомство із західним мистецтвом і спілкування з американськими митцями, викладачами та студентами дозволило автору глибше усвідомити потенціал та значення китайської каліграфії [9].

Творчість Цю Чженьчжуна є показником еволюції сучасної каліграфії, яка активно взаємодіє з глобальними культурними тенденціями та сучасним мистецтвом [11]. У його роботах демонструється синтез традицій китайської каліграфії та новітніх тенденцій сучасного мистецтва країн Заходу, а саме західного абстрактного експресіонізму – експерименти з лінією та формою. У цій роботі Цю Чженьчжун використовує давні китайські ієрогліфи без смислового значення, щоб створити абстрактні композиції, надихнувшись роботами Піта Мондріана. Проте, маючи ґрунтовну освіту у традиційному мистецтві, сучасні китайські митці зберігають зв’язок із китайською естетикою та філософією, втілюючи

Експериментальним дослідженням у сфері гравюри та поєднання ієрогліфів із латиницею присвятив свій творчий шлях Сюй Бін. Його роботи демонструють взаємодію між західним мистецтвом та китайськими традиціями, відображаючи початок міжкультурного обміну між китайською та західною культурами. Митець вважає, що справжня інновація у мистецтві полягає у використанні нових художніх виражень для представлення нових ідей та способів мислення. Це нововведення відкриває нові горизонти для прогресу людської цивілізації та досліджує відносини між людьми та епохою.

Ед Мозес і Цінг Фенг. Куратори Крейг Бернетт і Дагмар Карневале Лавецолі. Blain, Southern, Лондон, 2019 [15]

Отже, взаємодія Сходу та Заходу стимулювала художні новації в каліграфії з обох боків. З одного боку, східна філософія та естетика каліграфії надихала західних модерністів на пошуки нових засобів виразності. З іншого – китайські авангардисти адаптували прийоми західного мистецтва до традиційної культури письма.

Яскравим прикладом діалогу митців у сучасному глобалізованому світі, що ведеться спільною художньою мовою, є проєкт “Ed Moses & Qin Feng” у Blain, Southern Gallery, Лондон, 2019. Митці створюють динамічні, жестикуючі картини під впливом як східної каліграфії, так і західної абстракції, але кожен художник прийшов до цієї спільної точки зору з різних сторін.

Цей плідний діалог триває і в наші дні. Сучасні західні митці продовжують знаходити натхнення в далекосхідній естетиці та філософії, зокрема в каліграфії. Водночас, китайські автори активно взаємодіють із

західним концептуальним мистецтвом, інсталяцією, перформансом, по-новому осмислюючи традицію каліграфії.

Отже, крос-культурна взаємодія китайської та західної естетики є важливим чинником еволюції сучасного мистецтва. Вона збагачує обидві традиції, відкриваючи нові горизонти для творчості та потужний потенціал для майбутнього.

Література:

1. Франц Клайн. Без назви, 1950–1951, чорнило на аркуші з тел. книги. 27,6 x 22,5 см. URL: <https://www.mutualart.com/Artwork/Untitled/70FFF73B1C79C752> (дата звернення 17.11.2023).

2. Lachman C. “The Image Made by Chance” in China and the West: Ink Wang Meets Jackson Pollock’s Mother. *The Art Bulletin*. 1992. Vol. 74, no. 3. P. 499. URL: <https://doi.org/10.2307/3045896> (дата звернення: 19.11.2023).

3. Джексон Поллок. Номер 17, 1951, емаль на полотні, 148,6 x 148,6 см. URL: <https://www.sothebys.com/en/buy/auction/2021/the-macklowe-collection/number-17-1951?locale=en> (дата звернення 19.11.2023).

4. Lian D. Narratology for Art History: Narrativizing Western Influence and Chinese Response in the Modern Era. *Critical Theory*. 2019. Vol. 3, no. 2. P. 92–133. URL: <https://doi.org/10.47297/wspctwsp2515-470205.20190302> (дата звернення: 17.11.2023).

5. Iezzi A. “Chinese Modern Calligraphy” as a Reflection of Chinese Contemporary Culture: a Comparison between Modernism (Wang Dongling) and Avant-garde (Xu Bing), 75–117. URL: https://www.researchgate.net/publication/309647722_Chinese_Modern_Calligraphy_as_a_Reflection_of_Chinese_Contemporary_Culture_a_Comparison_between_Modernism_Wang_Dongling_and_Avant-garde_Xu_Bing (дата звернення: 19.11.2023).

6. Liu Xiang, Lilian Lee Shiau Gee. FORMS IN VISUAL TYPES OF MODERN CHINESE CALLIGRAPHY. *Jurnal Gendang Alam (GA)*. 2022. Vol. 12, no. 1. P. 49–60. URL: <https://doi.org/10.51200/ga.v12i1.3831> (дата звернення: 19.11.2023).

7. Гу Ган. Гори розбиваються (Shan cui 山摧) (1985), чорнило на папері, 93,5 см x 87,5 см (the British Museum). https://www.britishmuseum.org/collection/object/A_1996-0614-0-25 (дата звернення: 19.11.2023).

8. Xu L. *Wang luo xing dong: Hu lian wang shi dai de xin mei jie yu dai kang zheng zhi*. 8th ed. Wuhan Shi : Hua zhong shi fan da xue chu ban she, 2011. 334 p.

9. Wang D. *Shu fa yi shu*. 8th ed. Hangzhou : Zhejiang mei shu xue yuan chu ban she, 1986. 110 p.

10. Inkstudio <https://www.inkstudio.com.cn/news/22-exhibition-wang-dongling-in-china-8/> (дата звернення: 17.11.2023).

11. Xiang L., Gee L. L. S. THE IMPORTANCE OF LINES: THE MODERN CALLIGRAPHY OF WANG DONGLING AND QIU ZHENZHONG. SSRN Electronic Journal. 2021. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.3800559> (дата звернення: 17.11.2023).
12. Liu Xiang, Lilian Lee Shiao Gee. FORMS IN VISUAL TYPES OF MODERN CHINESE CALLIGRAPHY. Jurnal Gendang Alam (GA). 2022. Vol. 12, no. 1. P. 49–60. URL: <https://doi.org/10.51200/ga.v12i1.3831> (дата звернення: 18.11.2023).
13. Цю Чженьчжун. “Текст для перевірки, серія №9” 1988. <https://www.chinesenewart.com/chinese-artists12/qiuzhenzhong.htm> (дата звернення: 18.11.2023).
14. Сюй Бін. An Introduction to Square Word Calligraphy, 1994–96, Handscroll; папір, туш, 48,3 × 518,2 см. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/73325> (дата звернення: 18.11.2023).
15. Ед Мозес і Цінь Фенг. Куратори Крейг Бернетт і Дагмар Карневале Лавеццолі. Blain, Southern, Лондон, 2019 <https://www.crysalis.art/exhibitions/project-three-h6938> (дата звернення 18.11.2023).